

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

16. ročník, školský rok 2023/24

Testové úlohy pre kategóriu E (7. ročník ZŠ a 2. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Prečítajte si uvedené tvrdenia a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárka správne zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Počas prvých dvoch storočí stredoveku dochádzalo na európskom kontinente k veľmi častým vojnám.
- b) Najvplyvnejšou zložkou vtedajších kmeňov sa stali družiny kmeňových čarodejníkov.
- c) Spomedzi členov takýchto družín vzišli kmeňoví vládcovia, ktorých často nazývame kráľmi.
- d) Pôda a ľudia, ktoré tieto družiny získali výbojmi, sa stali spoločným majetkom členov družiny.

2.* Jedným z typických znakov stredoveku bolo „léno“. Z uvedených možností vyberte iba tie, ktoré ho opisujú pravdivo. Písmená, ktoré označujú tri správne odpovede, zapíšte do odpovedového hárka.

- a) označenie léna v latinskom jazyku je privilegium
- b) léno prepožičiaval kráľ členom svojej družiny
- c) léno malo podobu územia – pôdy s ľuďmi, ktorí na nej žili
- d) označenie léna v latinskom jazyku je feudum
- e) léno malo podobu pravidelných platieb z kráľovskej pokladnice
- f) kráľ zvykol darovať léno členom svojej družiny do stáleho osobného vlastníctva už na začiatku stredoveku

3.* Čo všetko museli rytieri vedieť? Z uvedených možností vyberte tri, ktoré neboli pre rytierov nevyhnutnými schopnosťami a znalosťami. Do odpovedového hárka zapíšte len písmená označujúce správne možnosti.

- a) čítanie a písanie
- b) jazda na koni
- c) hlboká znalosť Biblie
- d) ovládanie zbraní
- e) pravidlá rytierskeho boja
- f) znalosti vo výstavbe hradov a pevností

Podoba Štefana VI. Mariášiho v Markušovciach
(pred r. 1516)

4.* Vytvorte správne dvojice z uvedených hradov/zámkov a typických prvkov, ktorými sú známe. Do odpovedového hárka zapíšete iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) Devín	1) starší názov Tobul
b) Beckov	2) mohutná valcová veža
c) Budatín	3) Panenská veža
d) Kapušany	4) riečka Litava
e) Čabrad'	5) 70 metrov vysoké hradné bralo

5.* Nie všetky hrady či zámky boli postavené na výrazne vyvýšených miestach – kopcoch. Uvedené stavby rozdeľte na tie, ktoré postavili v nížine, prípadne na minimálne vyvýšenom mieste, a na tie, ktoré boli postavené na výrazne vyvýšených miestach.

Budatínsky hrad, Dobrá Voda, Lednica, Banská Bystrica, Dubnica nad Váhom, Halič

6.* Vyberte správnu možnosť dopĺňajúcu vetu a zapíšete ju do odpovedového hárka.

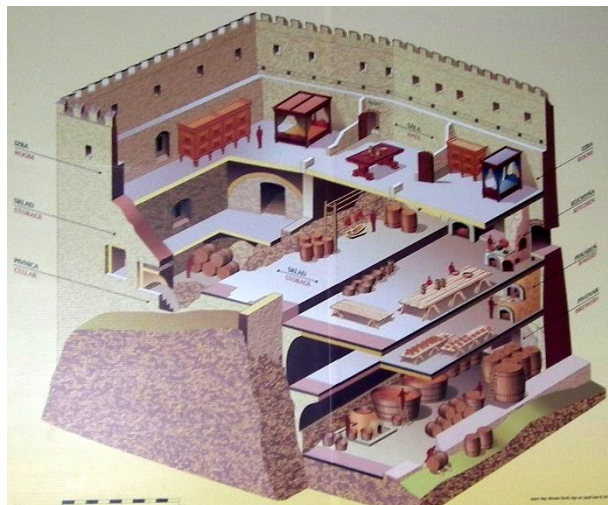
- a) Najstaršia stavba v areáli Nitrianskeho hradu pochádza z: *románskeho, gotického alebo renesančného* stavebného slohu.
- b) V priestoroch hradu v Banskej Bystrici je/sú : *jeden, dva alebo tri* kostoly.
- c) Najstaršia stavba v areáli Starého zámku v Banskej Štiavnici pochádza z: *románskeho, gotického alebo barokového* stavebného slohu.

7.* V odpovedovom hárku správne priradte uvedené hrady a zámky k regiónu, v ktorom sa nachádzajú.

Kapušany, Beckov, Halič, Čabrad', Hlohovský hrad, Smolenice, Budatínsky hrad, Lietava Ľubovniansky hrad

8.* Do odpovedového hárka správne napíšete, v ktorých štyroch z uvedených hradov a zámkov nájdeme muzeálne expozície prezentujúce nálezy a predmety viažuce sa (aj) k dejinám týchto hradov a zámkov? Pomôžte si aj priloženým obrázkom.

*Budatínsky hrad,
Čabrad',
Kapušany,
Banská Štiavnica,
Ľubovniansky hrad,
Devín,
Dobrá Voda,
Lednica*

9.* Hoci sa hrady a zámky spájajú najmä s obdobím stredoveku, aj u nás máme viaceré stavby, ktoré vznikli, prípadne boli výrazne prestavané alebo dostavané až v neskoršom období, niekedy dokonca až v 19. storočí. Z uvedených lokalít vyberte dve takéto mladšie stavby.

Dubnica nad Váhom, Devín, Čabrad', Smolenice, Lietava

10.* Vytvorte správne dvojice z fotografií a názvov miest, obcí či mestských častí, v ktorých sa pamiatky nachádzajú. Do odpovedňového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

A – Nitra
B – Beckov

C – Hlohovec
D – Devín

E – Banská Bystrica
F – Budatín

11.* Pozorne si pozrite nasledujúce obrázky. Do odpovedového hárka zapíšete z ponúkaných možností iba tých päť hradov/zámkov, ktoré sa na obrázkoch nenachádzajú.

Čabrad' – hrad, Kapušany – hrad, Dobrá Voda – hrad, Dubnica nad Váhom – zámok, Halič – zámok, Lietava – hrad, Ľubovniansky hrad, Smolenice – zámok, Banská Štiavnica – Starý zámok, Lednica – hrad

12. Slovo obor dnes označuje rozprávkovú bytosť, pôvodne však išlo o pomenovanie etnickej skupiny, niekedy označovanej aj ako národ, ktorý sa v 6. storočí usadil aj v Podunajskej nížine. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- Pod akým menom dnes poznáme tento národ?
- Ktoré tri z nasledujúcich pojmov charakterizujú tento národ – *kočovní, roľnícky, mierumilovný, výbojný, koristnícky, kresťanský*?
- Ako sa nazýval prvý známy kmeňový zväz západných Slovanov, ktorý naši predkovia vytvorili v období bojov proti tomuto národu?

13. Na slovenskej 20-korunovej bankovke (ktorá platila do zavedenia meny euro) bola zobrazená významná osobnosť našich dejín z 9. storočia, ktorá dala postaviť prvý písomne dosvedčený kresťanský kostol na našom území. Odpovedzte na nasledujúce otázky, ktoré sa viažu k tejto osobnosti.

- a) Ako sa táto osobnosť volala?
- b) V ktorom meste sídlila a dala postaviť spomínaný kostol?
- c) Ako sa nazýva kniežactvo na území dnešného Maďarska, ktoré táto osobnosť založila po nedobrovoľnom odchode z územia dnešného Slovenska?
- d) Ako sa nazývalo sídlo tohto nového kniežactva?

14. Zoradíte v správnom poradí, tak ako po sebe nasledovali (od prvého po posledného), panovníkov Veľkej Moravy. Ktorý z nich býva označovaný aj za kráľa Veľkej Moravy?

Rastislav, Mojmír I., Mojmír II., Svätopluk

15. V minulom roku sme si pripomenuli už 1160. výročie významnej udalosti, a to nielen pre naše dejiny, ale aj pre dejiny iných slovanských národov, ktorá mala veľký dosah v kultúrnej, duchovnej i jazykovej oblasti.

- a) O akú udalosť ide?
- b) V ktorom roku k nej došlo?
- c) Kto vtedy vládol na Veľkej Morave?

16. Vytvorte správne dvojice z mien a funkcií/postov, ktoré dané osobnosti zastávali. Do odpovedového hárka zapíšte len správne dvojice písmen a čísel.

a) Ľudovít Nemec	1) byzantský cisár
b) Slavomír	2) kráľ Východofranskej ríše
c) Michal III.	3) nitriansky biskup
d) Hadrián II.	4) vodca protifranského povstania
e) Wiching	5) pápež

17. Z uvedených možností vyberte dva základné dôvody zániku Veľkej Moravy. Do odpovedového hárka zapíšte len písmená patriace k správnym možnostiam.

- a) pohanské povstanie proti panovníkovi
- b) expanzia Bulharskej ríše
- c) boje medzi Svätoplukovými synmi
- d) výboje staromaďarského kmeňového zväzu
- e) výboje Byzantskej ríše

18. Vyberte z nižšie uvedených dvojíc udalostí vždy tú, ktorá sa stala/udiala skôr. Do odpovedového hárka zapíšte len číslo správnej odpovede uvedené v zátvorke.

- a) príchod starých Maďarov do Karpatskej kotliny (1) alebo bitka pri Bratislave v roku 907 (2)
- b) vznik Uhorského kráľovstva (1) alebo vznik Nitrianskeho údelného vojvodstva (2)
- c) Gejza sa stal veľkovojom starých Maďarov (1) alebo Štefan sa stal veľkovojom starých Maďarov (2)
- d) Kopáňovo povstanie (1) alebo korunovácia prvého uhorského kráľa (2)

19. Pozorne si prečítajte text a správne zapíšte do odpovedového hárka chýbajúce informácie.

Významným uhorským panovníkom bol ... A ..., ktorý vládol v rokoch 1205 – 1235. Obdobie jeho vlády sa nieslo v znamení početných vojenských výprav, pričom v rokoch 1217 – 1218 sa dokonca zúčastnil aj ... B ... výpravy. Šľachta nespokojná s jeho panovaním si v roku ... C ... vynútila vydanie listiny známej ako ... D ... Tá okrem iného dávala šľachte právo vystúpiť proti kráľovi aj so ... E ... v ruke.

20. „Za onen rok spustošili... všetko až k hraniciam Rakúska, Čiech, Moravy, Poľska, Sliezska, od Kumánska až k Dunaju.“ Týmito slovami opísal varadínsky arcidiakon Rogerius udalosti, ktoré v 13. storočí otriasli samotnými základmi Uhorského kráľovstva. Odpovedzte na súvisiace otázky.

- a) O akú historickú udalosť ide?
- b) V ktorom roku/rokoch sa udiala?
- c) Počas panovania ktorého panovníka k nej došlo?

21. Začiatkom 14. storočia sa po vymretí Arpádovcov dostali na uhorský trón dvaja králi z rodu Anjouovcov – Karol Róbert a Ľudovít I. Veľký. Uvedené udalosti priradte v odpovedovom hárku k správne panovníkovi, počas ktorého vlády sa udiali. Zapíšte tam správne písmená.

- a) bitka pri Rozhanovciach
- b) spojenie Uhorska a Poľska do jedného štátu/súštátia
- c) vznik banskej komory v Kremnici
- d) vydanie privilégia pre žilinských Slovákov
- e) zavedenie novej meny – zlatých florénov

Na obrázku je hrad v Kremnici.

22. Koncom stredoveku, v roku 1514, sa v Uhorsku objavil takzvaný „sedliacky kráľ“, ktorý však nemal šťastný osud, lebo bol vodcom nakoniec neúspešného povstania.

- a) Napíšte aspoň priezvisko tohto „sedliackeho kráľa“?
- b) Povstanie vzniklo medzi účastníkmi istej pripravovanej vojenskej výpravy. O akú výpravu išlo?

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: NIVaM, 2024 a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády